Inflace dál roste, statistici ji ale uměle snižují, říkají experti. Reálně by byla vyšší

- CZ24 News | 13. prosince 2022

ČESKO: Inflace v meziročním i meziměsíčním vyjádření překonala drtivou většinu expertních odhadů. Zaostala však za prognózou České národní banky (ČNB). Upozorňují na to odborníci v komentářích zaslaných deníku Echo24. Z meziročního pohledu dosáhla míra inflace v listopadu na úroveň 16,2 procenta. Před dvacetiprocentní inflací Česko v listopadu zachránil jen zásah vlády a statistického úřadu, uvedl hlavní ekonom Trinity Bank Lukáš Kovanda. Podle ekonoma Víta Hradila ze společnosti Cyrrus je inflace navzdory uklidnění situace varovně vysoká. Ekonomka Helena Horská vyzývá ČNB ke zvýšení úrokových sazeb.

Inflace v Česku opět roste, v listopadu vykázala v meziročním vyjádření úroveň 16,2 procenta, zatímco meziměsíčně rostla o 1,2 procenta. Plyn zdražuje o skoro 140 procent, cukr o skoro 110 procent. V meziměsíčním vyjádření jde o nejvýraznější růst inflace od letošního července.
V meziročním vyjádření narostla listopadová inflace z říjnové úrovně 15,1 procenta.

ČNB předpokládala listopadový meziroční růst cen čítající 18,8 procenta, svoji prognózu však sestavila v době, kdy nebylo zcela zřejmé, jak Český statistický úřad (ČSÚ) metodicky ošetří říjnové zavedení vládních podpůrných opatření, tedy energetického úsporného tarifu a odpuštění příspěvku na podporované zdroje energie. Tato opatření totiž v listopadu snížila inflaci o 3,6 procentního bodu, neboť bez jejich realizace by v meziročním vyjádření vykazovala úroveň 19,8 procenta.

„Je však třeba jedním dechem dodat, že tato takřka dvacetiprocentní inflace by v takovém případě sama představovala určité zkreslení, neboť by byla uměle navýšena vládním zásahem zase z loňského roku. Tehdy v měsících listopadu a prosinci ještě Babišova vláda přechodně zavedla nulovou DPH ze zemního plynu a elektřiny, což energie zlevnilo," připomněl Kovanda. V porovnání s takto sníženou základnou loňského listopadu je tak podle něj meziroční růst letos v listopadu nutně výraznější, než by byl bez loňského zásahu Babišovy vlády.

Letošní listopadová čísla k inflace tedy v sobě zahrnují hned dvě zásadní zkreslení, daná loňským i letošním mimořádným zásahem tehdejší a současné vlády. Bez letošních podpůrných opatření by v listopadu elektřina meziročně zdražovala o 64,3 procenta, zatímco takto zlevňuje o 23,4 procenta. „V říjnu elektřina v ČR zlevňovala v meziročním pohledu nejvýrazněji v celé EU, o 38,2 procenta. Listopadové zmírnění jejího zlevňování má na svědomí právě zmíněné loňské snížení DPH z ní. Zemní plyn výrazně zrychlil svůj růst, takže v listopadu meziročně zdražil o 139 procent, opět z nemalé části kvůli loňskému snížení DPH z něj na nulu," uvedl Kovanda.

Inflace byla snížena uměle

„Kromě energií se na listopadovém meziročním růstu cen výrazně podílí také potraviny. Cukr meziročně svoji cenu více než zdvojnásobil, když zdražil o zhruba 109 procent, výrazně zdražují také vejce (o zhruba 72 procent), mléko, mouka, brambory či oleje. Zmírňuje naopak růst cen automobilů a díky poklesu cen ropy na světových trzích i pohonných hmot," řekl Kovanda.

V lednu je podle něj třeba počítat s návratem inflace až k úrovní osmnácti procent, neboť odezní efekt úsporného tarifu, přičemž ceny energií se zvýší k úrovni stropu, jež bude právě od ledna platit. ČNB ale zatím na inflační vývoj nebudou reagovat zvýšení základní úrokové sazby. Ta by tak v druhé

poloviny roku 2023 měla klesnout pod stávající úroveň sedmi procent, přičemž za rok touto dobou bude nejspíše na úrovni 5,75 procenta.

Hlavní ekonom BHS Štěpán Křeček uvedl, že lidé, kteří žijí z výplaty do výplaty, se kvůli prudkému růstu cen dostávají do obtížně řešitelných situací. „Někteří si začínají půjčovat na svou běžnou spotřebu, což povede k nasekání nesplatitelných dluhů. Hrozí, že se zvýší počet lidí v exekucích," říká hlavní ekonom BHS Štěpán Křeček. S Kovandou souhlasí v tom, že inflaci výrazně ovlivňují státní zásahy. „Zatímco zavedení úsporného tarifu a odpuštění poplatku za podporované zdroje energie pomáhají krotit inflaci, odpuštění DPH u elektřiny a zemního plynu ze závěru loňského roku vede ke snížení srovnávací základny, což inflaci navyšuje," řekl Křeček.

Hlavní ekonomka Raiffeisenbank a členka Národní ekonomické rady vlády (NERV) Helena Horská vyzývá ČNB k dalšímu zvýšení úrokových sazeb, ke kterému už od léta centrální banka nesáhla. „Inflace se nevzdává. V listopadu znovu poskočila plných 1,2% na 16,2 % meziročně. Nebýt opatření vlády na straně cen energií hrozilo, že by se inflace podívala do blízkosti 20 %. I tak je stále živá a ne a ne ustoupit. ČNB by měla zvážit další zvýšení sazeb," řekla Horská.

> #Inflace se nevzdává! V listopadu znovu poskočila plných 1,2% na 16,2 % meziročně. Nebýt opatření vlády na straně cen energií hrozilo, že by se inflace podívala do blízkosti 20 %.I tak je stále živá a ne a ne ustoupit.@CNB_cz by měla zvážit další ↗ sazeb!https://t.co/os7gLn0sV4
>
> — Helena Horská (@HelenaHorska) December 12, 2022

Vysoký růst cen znehodnocuje úspory a zároveň snižuje reálné příjmy obyvatelstva. To vede k prudkému poklesu životní úrovně. Lidé na nastalou situaci reagují snižováním spotřeby, což by mělo pomoci krotit nové inflační tlaky. V příštím roce lze očekávat výrazné zlepšení situace, kdy ceny budou zmírňovat svůj růst. Lidé však nemohou počítat s tím, že by se ceny u většiny položek spotřebního koše vracely na své původní úrovně. Bývalý ministr financí Miroslav Kalousek hovoří podobně jako Horská. Inflace nám snižuje příjmy a ničí úspory. Všichni vědí, že ji nelze zastavit jinak, než přísnou dietou, ale nikdo nemá odvahu. ČNB svůj zápas zastavila a vláda inflaci naopak pilně přiživuje. Kvůli politické zbabělosti zchudneme víc, než kvůli válce," uvedl Kalousek.

Zásah ČSÚ poměrně výrazným způsobem ušetřil státní kase peníze, které by jinak vyplatila lidem, kteří drží státní dluhopisy. V loňské, zatím poslední emisi jich vláda prodala za 41,1 miliardy korun. Nabízela je od 20. září do 23. prosince. Držitelé těchto dluhopisů se tedy za letošní rok dočkají úroku nikoli kolem až devatenácti procent, ale jen kolem patnácti procent. To znamená, že stát jen na této emisi na úrocích ušetří v letošním roce zhruba 1,6 miliardy korun. Celkově ale bude jeho úspora v miliardách, jelikož uměle snížená inflace poníží postupně úrok také na Dluhopisech Republiky z dalších emisí.

ČSÚ nicméně v reakci na tuto kritiku uvedl, že se jedná o zcela běžný metodický postup, který je v souladu s Kodexem evropské statistiky. Pro deník Echo24 to řekl mluvčí ČSÚ Jan Cieslar. „ČSÚ je zcela transparentní, a proto zároveň s dnešní informací o indexu spotřebitelských cen za říjen publikoval metodickou poznámku (viz box v dolní části článku – pozn. red.), která vysvětluje dopad vládních opatření v oblasti energetiky na index spotřebitelských cen. Index spotřebitelských cen popisuje vývoj cen, které domácnosti skutečně platí za daný produkt v daném měsíci bez ohledu na platby jiných subjektů za tyto produkty," uvedl Cieslar.

Navzdory uklidnění je inflace varovně vysoká

Hlavní ekonom společnosti Cyrrus Vít Hradil v komentáři zaslaném deníku Echo24 uvedl, že interpretace listopadové statistiky inflace je **v**ýrazně ztížena množstvím vládních opatření a metodikou, kterou je statistici zohledňují. Ceny energií, které hrají významnou roli v inflaci kategorie bydlení, jsou zároveň snižovány letošním zavedením „úsporného tarifu“ a odpuštěním příspěvků na obnovitelné zdroje energie, i zvyšovány loňským odpuštěním DPH, které letos naopak již neplatí.

„Za pozornost tedy stojí hlavně ceny, které vládními zásahy nejsou zkresleny. Zde lze pozitivně hodnotit zmírnění inflačního tlaku u potravin, oděvů a obuvi, vybavení domácnosti, rekreací, stravování a ubytování. Bohužel, i navzdory tomuto uklidnění zde inflace zůstává varovně vysoká,“ uvedl Hradil.

To podle něj odpovídá i vývoji maloobchodních tržeb, které v nominálním vyjádření nadále rostou svižným tempem (poslední údaj z října hovoří o téměř 7% růstu), což dokonce převyšuje růst průměrných mezd. „Zdá se tedy, že Češi jsou i nadále ochotni si připlácet i za zbytné zboží a služby a schopnost prodejců navyšovat ceny klesá spíše pomalu. Poptávková část inflace tak pravděpodobně nepomine, dokud Čechům ceny energií neukousnou z výplaty ještě větší část prostředků, což patrně nastane po Novém roce,“ upozorňuje Hradil.

„Navzdory tomuto nečekáme, že by přišla reakce ČNB. která podle nás na prosincovém zasedání ponechá základní úrokovou sazbu beze změny. Průměrná inflace za rok 2022 míří lehce nad hranici 15 % a vládní opatření, spočívající hlavně v rozdávání peněz všema směry, v kombinaci s nadšením obyvatel do jejich utrácení, pak zřejmě inflaci udrží zvýšenou i v roce 2023, kdy by mohla dosáhnout zhruba 9 %,“ řekl Hradil.

ZDROJ